

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΚΟΥΤΣΟΚΩΣΤΑΣ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

(ΑΡ. ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ 64732/12)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

13 ΙΟΥΝΙΟΥ 2019

Αυτή η απόφαση θα γίνει οριστική υπό τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 44, παράγραφος 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

No Φ.092.22/4429

Στην υπόθεση ΚΟΥΤΣΟΚΩΣΤΑΣ κατά ΕΛΛΑΔΑΣ,

*Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα),
συνεδριάζοντας σε επιτροπή αποτελούμενη από τους:*

Ksenija Turković, Πρόεδρο,

Krzysztof Wojtyczek,

Λίνο-Αλέξανδρο Σισιλιάνο,

Armen Harutyunyan,

Pere Pastor Vilanova,

Pauliine Koskelo,

Jovan Ilievski, Δικαστές

Και από τον Abel Campos, αναπληρωτή γραμματέα του τμήματος,

*Αφού συσκέφθηκε σε επιτροπή την 21^η Μαΐου 2019 εκδίδει την ακόλουθη
απόφαση η οποία υιοθετήθηκε αυτή την ημερομηνία:*

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από προσφυγή (no 64732/12) η οποία στρέφεται κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας και της οποίας δύο υπήκοοι αυτού του Κράτους, ο **Κος ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΤΣΟΚΩΣΤΑΣ** («ο πρώτος προσφεύγων») και ο **Κος ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΥΤΣΟΚΩΣΤΑΣ** («ο δεύτερος προσφεύγων») («οι προσφεύγοντες») προσέφυγαν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στις 8 Οκτωβρίου 2012 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν από τους Γ. ΓΚΕΣΟΥΛΗ και Ι. ΜΑΚΡΗ, Δικηγόροι του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από την πληρεξουσία της, την Κα Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 12 Μαρτίου 2018, η αιτίαση σχετικά με την άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να εξετάσουν την αίτηση καταψήφισης της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης συγχρόνως με τον καθορισμό του οριστικού ποσού αυτής (άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου 1) κοινοποιήθηκε στη Κυβέρνηση και η αίτηση

No Φ.092.22/4429

κηρύχθηκε απαράδεκτη για τα επιπλέον σύμφωνα με το άρθρο 54, παράγραφος 3 του κανονισμού του Δικαστηρίου.

4. Η Κυβέρνηση αντιτίθεται στην εξέταση της προσφυγής από Επιτροπή.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ

Ι. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Οι προσφεύγοντες γεννήθηκαν αντίστοιχα το 1945 και το 1976 και διαμένουν στη Πέλλα.

6. Ο πρώτος προσφεύγων είναι ιδιοκτήτης ενός οικοπέδου 6.393,48 τετραγωνικών μέτρων στη Πέλλα και ο δεύτερος ενός οικοπέδου 12.325,53 τετραγωνικών μέτρων το οποίο βρίσκεται στην ίδια πόλη. Τα απέκτησαν το 1999, ο πρώτος για να εγκαταστήσει μία επιχείρηση συναρμολόγησης γεωργικών μηχανημάτων και μεταλλικών κατασκευών. Στις 27 Οκτωβρίου 2004, ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας της Κεντρικής Μακεδονίας ενέκρινε αίτηση του πρώτου προσφεύγοντος προκειμένου να πάρει χορήγηση 100.000,00 Ευρώ για την ίδρυση της επιχείρησης.

7. Την 12^η Νοεμβρίου 2003, ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας της Κεντρικής Μακεδονίας αποφάσισε την απαλλοτρίωση δύο τμημάτων εμβαδού 231 και 3.977 τετραγωνικών μέτρων των ιδιοκτησιών των προσφευγόντων στο πλαίσιο κατασκευής εθνικής οδού.

8. Στις 18 Απριλίου 2006, το Πρωτοδικείο Γιαννιτσών όρισε το προσωρινό ποσό της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης στα 4,00 Ευρώ το τετραγωνικό μέτρο για το πρώτο προσφεύγοντα.

9. Την 29^η Ιουνίου 2006, ένα ποσό των 3.479,00 Ευρώ κατατέθηκε υπέρ του πρώτου προσφεύγοντα στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Ένα επιπλέον ποσό των 2.660,00 Ευρώ κατατέθηκε στη συνέχεια στις 26 Ιουνίου 2007.

10. Ο δεύτερος προσφεύγων δεν ζήτησε τον καθορισμό της προσωρινής αποζημίωσης απαλλοτρίωσης για το ακίνητο του, αλλά προσέφυγε απευθείας στο Εφετείο για τον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης.

11. Την 13^η Οκτωβρίου 2006, οι δύο προσφεύγοντες προσέφυγαν στο Εφετείο Θεσσαλονίκης με αγωγή για τον καθορισμό του οριστικού ποσού

No Φ.092.22/4429

της αποζημίωσης. Ζητούσαν από το Εφετείο να αποφανθεί με μία απόφαση επί των ακόλουθων σημείων:

α) Την αποζημίωση που πρέπει να καταβληθεί για τα απαλλοτριωμένα τμήματα των ακινήτων τους.

β) Την αποζημίωση που πρέπει να καταβληθεί για τα μη απαλλοτριωμένα τμήματα αυτών, συμπεριλαμβανομένης μίας αποζημίωσης για την ζημιά που προκλήθηκε από την ακύρωση της λειτουργίας της επιχείρησης.

γ) Την αναγνώριση των προσφευγόντων ως ιδιοκτήτες των επίδικων οικοπέδων.

δ) Την αναγνώριση ότι τα επίδικα οικόπεδα δεν υπόκειντο σε αυτοαποζημίωση.

ε) Την καταψήφιση της αποζημίωσης που ορίσθηκε στο δικαιούχο.

12. Η ακρόαση ενώπιον του Εφετείου έλαβε χώρα την 10^η Δεκεμβρίου 2007.

13. Την 31^η Μαρτίου 2008, το Εφετείο δέχθηκε εν μέρει την αγωγή των προσφευγόντων, συγκεκριμένα τα ακόλουθα σημεία α), γ) και δ). Πιο συγκεκριμένα, το Εφετείο έκρινε ότι ο πρώτος προσφεύγων ήταν ιδιοκτήτης ο οποίος επωφελείτο της απαλλοτρίωσης και έτσι δεν είχε δικαίωμα να αποζημιωθεί για 192 τετραγωνικά μέτρα εκ των 231 απαλλοτριωμένων τετραγωνικών μέτρων ούτε να λάβει ειδική αποζημίωση για το εναπομείναν τμήμα των 6.193 τετραγωνικών μέτρων. Όρισε την αποζημίωση στα 468,00 Ευρώ (12,00 Ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο για 39 τετραγωνικά μέτρα). Σχετικά με το δεύτερο προσφεύγοντα, το Εφετείο έκρινε ότι ήταν ιδιοκτήτης ο οποίος επωφελείτο απαλλοτρίωσης ύψους 20% και είχε δικαίωμα να αποζημιωθεί για το σύνολο των 3.977 τετραγωνικών μέτρων, επιπλέον κάποιες άλλες αποζημιώσεις. Όρισε την αποζημίωση στα 72.994,00 Ευρώ για τον προσφεύγοντα αυτόν. Τέλος, τους χορήγησε το ποσό των 5.474,80 Ευρώ για αμοιβές του δικηγόρου.

14. Αντιθέτως, το Εφετείο απέρριψε την αίτηση σχετικά με την καταψήφιση της αποζημίωσης που είχαν διατυπώσει οι δύο προσφεύγοντες.

No Φ.092.22/4429

15. Κατά πρώτον, το Εφετείο δήλωσε ότι είναι αναρμόδιο να εξετάσει αυτή την αίτηση στο πλαίσιο του καθορισμού της οριστικής αποζημίωσης της απαλλοτρίωσης και την κήρυξε απαράδεκτη. Υπογράμμισε ότι αυτός ο οποίος είχε αναγνωριστεί ως δικαιούχος της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης η οποία καθορίστηκε οριστικά μπορούσε να ζητήσει ώστε αυτή να του καταβληθεί μέσω καταψηφιστικής αγωγής ασκηθείσα σύμφωνα με την συνήθη διαδικασία ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου. Η άσκηση μίας τέτοιας αγωγής ήταν παραδεκτή μετά από τη δημοσίευση της απόφασης που καθόρισε την αποζημίωση και ήταν εκείνη τη στιγμή που η απαίτηση του ιδιοκτήτη του απαλλοτριωμένου ακινήτου προέκυψε και γινόταν απαιτητή.

16. Κατά δεύτερον, το Εφετείο απέρριψε την αίτηση αποζημίωσης της αξίας της επιχείρησης του πρώτου προσφεύγοντος υπογραμμίζοντας ότι η έννοια της πλήρους αποζημίωσης δεν περιλάμβανε αποζημίωση για την αξία της επιχείρησης που λειτουργεί επί του ακινήτου.

17. Κατ' εφαρμογή του άρθρου 7 του Κώδικα Απαλλοτριώσεων (παράγραφος στη συνέχεια), η απαλλοτρίωση θεωρήθηκε ότι έλαβε χώρα στις 20 Μαΐου 2008, ημερομηνία της κατάθεσης του ποσού των 73.162,00 Ευρώ που χορηγήθηκε στους δύο προσφεύγοντες, στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων στα Γιαννιτσά. Η κοινοποίηση της κατάθεσης δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της 29^{ης} Μαΐου 2008.

18. Την 30^η Μαρτίου 2009, οι προσφεύγοντες προσέφυγαν στον Άρειο Πάγο. Επικαλούντο, μεταξύ άλλων, παράβαση των άρθρων 1 του Πρωτοκόλλου 1 και 6 παράγραφος 1 της Σύμβασης.

19. Με απόφαση της 27^{ης} Ιανουαρίου 2012, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αναίρεση.

20. Ο Άρειος Πάγος επιβεβαίωσε τους λόγους του Εφετείου σχετικά με το μέσον της καταψήφισης της αποζημίωσης. Επανάλαβε ότι ο δικαιούχος της αποζημίωσης όφειλε να ασκήσει καταψηφιστική αγωγή προκειμένου να ζητήσει από τον οφειλέτη τη καταβολή της αποζημίωσης συν τους νόμιμους τόκους. Η καταψηφιστική αγωγή έγινε παραδεκτή μόνο μετά την έκδοση

No Φ.092.22/4429

της απόφασης που καθορίζει την οριστική αποζημίωση απαλλοτρίωσης και δεν αποτελούσε μέρος των θεμάτων που αποφασίστηκαν μέσα στο πλαίσιο της «ενιαίας διαδικασίας». Αυτό εξηγείτο από το γεγονός ότι το δικαίωμα του δικαιούχου της αποζημίωσης κατέστη πραγματικό με την οριστική απόφαση που καθόριζε αυτή και το θέμα της καταψήφισης δεν μπορούσε λοιπόν να ασκηθεί ενώπιον του Εφετείου στο πλαίσιο της «ενιαίας διαδικασίας».

21. Ο Άρειος Πάγος υπογράμμισε ότι αυτή η προσέγγιση δεν αντιτίθετο στα άρθρα 17 του Συντάγματος, 1 του Πρωτοκόλλου 1 και 6 της Σύμβασης επί των οποίων βασίζετο η αρχή της «ενιαίας διαδικασίας». Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δεν μπορούσε να υποκαταστήσει την εθνική νομοθεσία για να ορίσει κανόνες διαδικασίας που εφαρμόζονται στο θέμα αυτό. Επιπλέον, δεν υπήρξε παραβίαση της αρχής της εξέτασης των συνεπειών της απαλλοτρίωσης εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, διότι δεν επρόκειτο για ένα είδος παραπομπής που θα ήταν αποτέλεσμα των δυσλειτουργιών της προβλεπόμενης διαδικασίας, αλλά για την συνέπεια των νομοθετικών επιλογών επί του θέματος.

22. Τέλος, ο Άρειος Πάγος δέχθηκε την αναίρεση των προσφευγόντων που αφορούσε το ποσό της αποζημίωσης των απαλλοτριωμένων ακινήτων και της ειδικής αποζημίωσης που χορηγήθηκε για την αντιστάθμιση της απώλειας της αξίας του εναπομείναντος τμήματος των ακινήτων. Πιο συγκεκριμένα, έκρινε ότι το Εφετείο είχε κρίνει εσφαλμένα αποδέχοντας ότι τα ακίνητα βρισκόταν σε περιοχή ταξινομημένη ως «αρχαιολογική» δικαιολογούσε περιορισμό της αξίας τους. Παρέπεμψε αυτή τη πτυχή της υπόθεσης στο Εφετείο της Θεσσαλονίκης για να αποφασίσει εκ νέου, Ωστόσο, οι προσφεύγοντες δεν ανέλαβαν καμία πρωτοβουλία για να κινήσουν τη διαδικασία ενώπιον του Εφετείου.

II. ΤΟ ΣΧΕΤΙΚΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

23. Το άρθρο 17 του Συντάγματος ορίζει:

No Φ.092.22/4429

1. Η ιδιοκτησία τελεί υπό την προστασία του Κράτους, τα δικαιώματα όμως που απορρέουν από αυτή δεν μπορούν να ασκούνται σε βάρος του γενικού συμφέροντος.

2. Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρους αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριωμένο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης. Αν ζητηθεί απευθείας ο οριστικός προσδιορισμός της αποζημίωσης, λαμβάνεται υπόψη η αξία κατά το χρόνο της σχετικής συζήτησης στο δικαστήριο.

(...)

4. Η αποζημίωση ορίζεται από τα αρμόδια δικαστήρια. Μπορεί να οριστεί και προσωρινά δικαστικώς, ύστερα από ακρόαση ή πρόσκληση του δικαιούχου, που μπορεί να υποχρεωθεί κατά την κρίση του δικαστηρίου να παράσχει για την είσπραξη της ανάλογη εγγύηση, σύμφωνα με τον τρόπο που ορίζει ο νόμος. Νόμος μπορεί να προβλέπει την εγκαθίδρυση ενιαίας δικαιοδοσίας, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 94, για όλες τις διαφορές και υποθέσεις που σχετίζονται με απαλλοτρίωση, καθώς και την κατά προτεραιότητα διεξαγωγή των σχετικών δικών. Με τον ίδιο νόμο μπορεί να ρυθμίζεται ο τρόπος με τον οποίο συνεχίζονται εκκρεμείς δίκες.

(...)

24. Τα σχετικά άρθρα του Κώδικα Απαλλοτριώσεων των ακινήτων (νόμος 2882/2001) έχουν ως εξής:

Άρθρο 7

« 1. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση συντελείται με την καταβολή στον δικαστικώς αναγνωρισθέντα ή στον αληθινό δικαιούχο της αποζημίωσης (...) ή με τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως γνωστοποίησης ότι η αποζημίωση "η δικαστική δαπάνη, η οποία επιδικάζεται κατά το άρθρο 18 παράγραφος 4, καθώς και η αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων" κατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων κατά το επόμενο άρθρο 8. Εάν υπόχρεο για την καταβολή της αποζημίωσης είναι

No Φ.092.22/4429

το Δημόσιο, η αναγκαστική απαλλοτρίωση συντελείται και με την έκδοση χρηματικού εντάλματος πληρωμής υπέρ του δικαστικώς αναγνωρισθέντος (...)».

Άρθρο 8

« 1. Ο υπόχρεος για την πληρωμή της αποζημίωσης, της κατά το άρθρο 18 παρ. 4 δικαστικής δαπάνης, καθώς και της αμοιβής των πληρεξουσίων δικηγόρων, που προσδιορίστηκαν δικαστικώς, καταθέτει στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (Τ.Π. & Δ. την αποζημίωση υπέρ δικαιούχου και τη δικαστική δαπάνη και την αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων υπέρ του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου. »

2. Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων αποδίδει στο δικαιούχο το ποσό που κατατέθηκε αφού προσκομισθεί σε αυτό τελεσίδικη αναγνωριστική απόφαση "και στον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο το ποσό της δικαστικής δαπάνης και την αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων".

Άρθρο 13

1. Η αποζημίωση πρέπει να είναι πλήρης και να ανταποκρίνεται στην αξία του απαλλοτριωμένου ακινήτου κατά το χρόνο της συζήτησης ενώπιον του δικαστηρίου για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης ή, σε περίπτωση απευθείας αίτησης για οριστικό προσδιορισμό, κατά το χρόνο της συζήτησης για τον προσδιορισμό αυτόν.

(...)

Ως κριτήριο για την εκτίμηση της αξίας του απαλλοτριωμένου ακινήτου λαμβάνονται υπόψη, ιδίως, η αξία που έχουν κατά τον κρίσιμο χρόνο παρακείμενα και ομοειδή ακίνητα, που προσδιορίζεται κυρίως από την αντικειμενική αξία, τα τιμήματα σε συμβόλαια μεταβίβασης κυριότητας ακινήτων, τα οποία συντάχθηκαν κατά το χρόνο της κήρυξης της απαλλοτρίωσης, καθώς και η πρόσοδος του απαλλοτριωμένου.

4. Εάν απαλλοτριωθεί τμήμα ακινήτου με αποτέλεσμα η αξία του τμήματος που απομένει στον ιδιοκτήτη να μειωθεί σημαντικά σε σχέση με την κύρια ή αποδεδειγμένως υφιστάμενη δευτερεύουσα κατά προορισμό χρήση, μπορεί να προσδιορίζεται με την απόφαση καθορισμού της αποζημίωσης

No Φ.092.22/4429

και ιδιαίτερη αποζημίωση για το τμήμα που απομένει στον ιδιοκτήτη και η οποία καταβάλλεται μαζί με την αποζημίωση για το απαλλοτριούμενο».

Άρθρο 19 (Προσωρινός προσδιορισμός της αποζημίωσης)

« 6. Αναβολή της συζήτησης της αίτησης επιτρέπεται μόνο μια φορά για σοβαρό λόγο και ιδιαίτερα εάν πιθανολογείται ότι κάποιος από τους ενδιαφερομένους δεν κλήθηκε ούτε παρενέβη στη δίκη. Το δικαστήριο ορίζει τη νέα δικάσιμο μέσα στις δεκαπέντε επόμενες ημέρες (...)».

Άρθρο 20 (Οριστικός προσδιορισμός της αποζημίωσης)

« (...)»

3. (...) Ο πρόεδρος του εφετείου ορίζει δικάσιμο σε χρόνο όχι βραχύτερο από 30 ημέρες ούτε μακρότερο από 40 ημέρες από την κατάθεση της αίτησης (...).

8. Το εφετείο, εκτιμώντας ελεύθερα τα αποδεικτικά μέσα που προσήχθησαν από τους διαδίκους γενικά, οφείλει να εκδώσει οριστική απόφαση μέσα σε τριάντα ημέρες από την τελευταία συζήτηση της αίτησης.

9. Αν η απόφαση του εφετείου εκδοθεί μετά τη συντέλεση της αναγκαστικής απαλλοτριώσης, η τυχόν επιπλέον αποζημίωση καταβάλλεται στο δικαιούχο ή παρακατατίθεται σε προθεσμία 6 μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης (...)».

25. Τα σχετικά άρθρα του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας σχετικά με την εντολή πληρωμής προβλέπουν:

Άρθρο 623

« Κατά τις διατάξεις των άρθρων 624 έως 636 μπορεί να ζητηθεί η έκδοση διαταγής πληρωμής για χρηματικές απαιτήσεις (...), εφόσον πρόκειται για ιδιωτικού δικαίου διαφορά και η απαίτηση, καθώς και το οφειλόμενο ποσό αποδεικνύονται με δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο.»

Άρθρο 625

« Αρμόδιος να εκδώσει διαταγή πληρωμής είναι για απαίτηση της αρμοδιότητας του ειρηνοδικείου ο ειρηνοδίκης και για κάθε άλλη απαίτηση ο δικαστής του μονομελούς πρωτοδικείου. Για την έκδοση διαταγής πληρωμής δεν γίνεται συζήτηση στο ακροατήριο».

Άρθρο 627

No Φ.092.22/4429

« Ο δικαστής αποφασίζει το ταχύτερο σχετικά με την αίτηση, χωρίς να καλέσει τον οφειλέτη (...)».

26. Η καταψηφιστική αγωγή δεν είναι το αντικείμενο ειδικής διάταξης στο Ελληνικό Δίκαιο. Η νομική της βάση προέκυψε από το άρθρο 25 του Κώδικα Απαλλοτριώσεων (νόμος 1731/1939, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 5 του νόμου 162/1967. Μετά από την έναρξη ισχύος του νόμου 797/1971, βασίζεται στα άρθρα 7 παράγραφος 1, 9 παράγραφος 3, 10 παράγραφος 1 και 2, 17 παράγραφος 1, 26 και 27 του νόμου αυτού.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ

Ι. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ 1.

27. Οι προσφεύγοντες διαμαρτύρονται για την άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να εξετάσουν την αίτηση καταψήφισης της αποζημίωσης απαλλοτριώσεως που ορίσθηκε στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας με αυτή που καθόρισε το οριστικό ποσό αυτής της αποζημίωσης και της υποχρέωσης που τους επιβλήθηκε έτσι να προσφύγουν εκ νέου στα αρμόδια δικαστήρια με καταψηφιστική αγωγή αποζημίωσης. Επικαλούνται παράβαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου 1 καθώς και του άρθρου 6 παράγραφος 1 της Σύμβασης.

28. Δεδομένου ότι ο νομικός χαρακτηρισμός των γεγονότων και η διαπίστωση ότι οι αιτιάσεις αυτές συγχέονται, το Δικαστήριο θεωρεί σκόπιμο να εξετάσει τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος υπό το πρίσμα του μοναδικού άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου 1 (Radmilja και άλλοι κ. της Κροατίας (GC), αρ. 37685/10 και 22768/12, παράγραφος 124, 20 Μαρτίου 2018, και Şerife Yiğit κ. της Τουρκίας (GC), αρ. 3976/05, παράγραφος 52, ΕΔΔΑ 2010 και τα αναφερόμενα στοιχεία της νομολογίας). Αυτό το άρθρο έχει ως ακολούθως:

« Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους, υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους.

No Φ.092.22/4429

Αι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουνσι το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέση εν ισχύϊ Νόμους ους ήθελε κρίνει αναγκαίους προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.»

A. Επί του παραδεκτού

29. *Κατά πρώτον, η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει τη προσφυγή ως προδήλως αβάσιμη. Υπογραμμίζει ότι η άρνηση των αρχών να δεχθούν την αίτηση των προσφευγόντων σχετικά με την καταψήφιση της αποζημίωσης δεν παραβίασε το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου 1 διότι αυτή η αίτηση δεν αποσκοπούσε να προσαρμόσει μία υποτιμημένη αποζημίωσης λόγω της παρέλευσης μικρού χρονικού διαστήματος μεταξύ του καθορισμού της οριστικής αποζημίωσης και της πραγματικής καταβολής ή λόγω της παραπομπής της υπόθεσης σε ένα άλλο επίπεδο δικαστηρίου που θα μπορούσε να επηρεάσει τη καταλληλότητα της αποζημίωσης. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ακόμη κι'αν υποθέσουμε ότι υπήρξε καθυστέρηση για τη κατάθεση της αποζημίωσης, αυτή δεν υπερέβη τις 49 μέρες και οι τόκοι υπερημερίας θα ανερχόταν σε 597,00 Ευρώ μόνο.*

30. *Το Δικαστήριο εκτιμά ότι, υπό τις περιστάσεις της προκείμενης περίπτωσης, η ένσταση της Κυβέρνησης είναι τόσο στενά συνδεδεμένη με την ουσία της αιτίας του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου 1 που συντρέχει λόγος να την εξετάσουμε επί της ουσίας.*

31. *Διαπιστώνοντας ότι η προσφυγή δεν αντιτίθεται άλλωστε σε κανένα άλλο λόγο अपαράδεκτου, το Δικαστήριο την κηρύσσει παραδεκτή.*

B. Επί της ουσίας

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

32. *Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η ημερομηνία κατά την οποία τα ακίνητα τους μεταβιβάστηκαν στο Κράτος, σε εφαρμογή της απόφασης απαλλοτρίωσης του 2003, είναι αυτή της 26^{ης} Ιουνίου 2007 όταν η διοίκηση κατέθεσε το προσωρινό ποσό της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης (3.479,00 Ευρώ) στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Αυτό το ποσό*

No Φ.092.22/4429

ήταν ανεπαρκές διότι το οριστικό ποσό της αποζημίωσης ανήλθε, στη συνέχεια, στα 73.162,00 Ευρώ. Επιπλέον, το Εφετείο δεν τήρησε τις προθεσμίες μέσα στις οποίες όφειλε να αποφανθεί σύμφωνα με τα άρθρα 19 και 20 του Κώδικα απαλλοτριώσεων: Όπως η αγωγή για τον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης είχε ασκηθεί στις 13 Οκτωβρίου 2006, το Εφετείο όφειλε να εκδώσει την απόφαση του 85 μέρες τουλάχιστον αργότερα, δηλαδή στις 9 Ιανουαρίου 2007.

33. Οι προσφεύγοντες διαβεβαιώνουν ότι το ποσό που εισέπραξαν την 20^η Μαΐου 2008, ημερομηνία της κατάθεσης της οριστικής αποζημίωσης στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων δεν ήταν σημαντικό. Για να είναι πλήρης η αποζημίωσης σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το Κράτος όφειλε πράγματι να τους καταβάλλει τόκους, δηλαδή, αρχής γινομένης από την ημερομηνία της δήλωσης απαλλοτρίωσης (12 Νοεμβρίου 2003), στην οποία περίπτωση το ύψος των τόκων, εφαρμόζοντας το ισχύον στο Κράτος ποσοστό 6% ετησίως, θα ανήρχετο στα 19.753,74 Ευρώ, δηλαδή, αρχής γινομένης από τις 9 Ιανουαρίου 2007, στην οποία περίπτωση, το ύψος των τόκων θα ανήρχετο στα 5.852,96 Ευρώ.

34. Οι προσφεύγοντες διαβεβαιώνουν ότι, στην Ελληνική Έννομη Τάξη, αυτός ο διπλασιασμός των διαδικασιών με σκοπό την καταψήφιση των τόκων που μεταφέρονται σε αποζημίωση, η οποία επιβάλλεται από τη νομολογία του Αρείου Πάγου, υπάρχει μόνο σε θέματα απαλλοτρίωσης. Ωστόσο, αυτό το θέμα σχετικά με τόκους αφορά απευθείας την απαλλοτρίωση και έπρεπε να εξεταστεί στο πλαίσιο μίας ενιαίας διαδικασίας, σύμφωνα με τη νομολογία Αζάς κ. Ελλάδος (αρ. 50824/99, 19 Σεπτεμβρίου 2002).

35. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η ενιαία διαδικασία που θεσπίσθηκε στην Ελλάδα μετά την ανωτέρω απόφαση Αζάς και την απόφαση αρ. 10-11/2004 της ολομέλειας του Αρείου Πάγου, η οποία εκδόθηκε κατά εκτέλεση της απόφασης Αζάς, δεν επεκτείνεται σε κανένα ζήτημα που σχετίζεται με την απαλλοτρίωση, προπάντων όταν αυτή τίθεται εκτός των ορίων του καθορισμού της οριστικής αποζημίωσης. Η απαίτηση του

No Φ.092.22/4429

ιδιοκτήτη του απαλλοτριωμένου ακινήτου είναι απαιτητή αμέσως μετά την δημοσίευση της απόφασης η οποία ορίζει την οριστική αποζημίωση και ο δικαιούχος αυτής μπορεί να ζητήσει από τον οφειλέτη να του τη καταβάλλει μέσω είτε μίας καταψηφιστικής αγωγής είτε μίας αίτησης έκδοσης εντολής πληρωμής. Αυτές οι δύο δυνατότητες προσφυγής δεν δημιουργούν κανένα υπερβολικό βάρος για τον δικαιούχο της αποζημίωσης: Η εντολή πληρωμής μπορεί να εκδοθεί κατόπιν μίας πολύ γρήγορης και «αυτοματοποιημένης» διαδικασίας και η καταψηφιστική αγωγή είναι μία απλοποιημένη προσφυγή για την άσκηση της οποίας δεν χρειάζεται οι δικαιούχοι της αποζημίωσης να έχουν ασκήσει προηγουμένως καταψηφιστική αγωγή.

36. Η Κυβέρνηση διαβεβαιώνει ότι ο καθορισμός της αποζημίωσης γίνεται οριστικός με την απόφαση του Εφετείου η οποία εκδόθηκε στις 31 Μαρτίου 2008. Είναι αυτή η ημερομηνία η οποία θα έπρεπε να αποτελέσει την έναρξη της περιόδου για τον υπολογισμό των οφειλόμενων τόκων ενδεχομένως με την αποζημίωση. Η ημερομηνία της δήλωσης της αποζημίωσης δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη διότι το άρθρο 7 του Κώδικα απαλλοτριώσεων προβλέπει ότι η απαλλοτρίωση θεωρείται ότι έλαβε χώρα τη στιγμή της κατάθεσης της αποζημίωσης στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Αναφορικά με τις προθεσμίες που προβλέπονται στα άρθρα 19 και 20 του ίδιου κώδικα και που επικαλούνται οι προσφεύγοντες, δεν έχουν καμία επίπτωση επί του ποσού της αποζημίωσης.

37. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι το Κράτος κατέθεσε αμέσως, στις 20 Μαΐου 2008, την αποζημίωση απαλλοτρίωσης που χορηγήθηκε στους προσφεύγοντες, στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, δηλαδή 49 μέρες μετά τον οριστικό καθορισμό αυτής. Δεν τίθεται λοιπόν θέμα καθυστέρησης εκ μέρους του οφειλέτη που θα δικαιολογούσε τη πληρωμή τόκων υπερημερίας. Οι τόκοι που οφείλονται για την ανωτέρω περίοδο των 49 ημερών, ανέρχονται στα 597,00 Ευρώ, ποσό που δεν επιτρέπει να συμπεράνουμε ότι υπονομεύθηκε η καταλληλότητα της αποζημίωσης.

2. Εκτίμηση του Δικαστηρίου

No Φ.092.22/4429

38. Το Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο να υπενθυμίσει εκ των προτέρων την ακριβή διατύπωση της αιτίασης των προσφευγόντων ενώπιον του: Αυτοί διαμαρτύρονται για την άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να εξετάσουν την αίτηση καταψήφισης της αποζημίωσης απαλλοτρίωσης που ορίσθηκε στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας με αυτή που καθόρισε το οριστικό ποσό αυτής της αποζημίωσης. Όπως οι ίδιοι οι προσφεύγοντες τα αναγνωρίζουν στις παρατηρήσεις τους στο Δικαστήριο, το πρόβλημα που θέτει η παρούσα υπόθεση δεν είναι αυτό του χρόνου που κύλησε μεταξύ της απώλειας της ιδιοκτησίας τους και της εκτίμησης της αποζημίωσης, αλλά η απαίτηση άσκησης δύο ξεχωριστών διαδικασιών.

39. Στη προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η επίδικη κατάσταση άπτεται της πρώτης φάσης του πρώτου εδαφίου του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου 1, που διατυπώνει, γενικώς, την αρχή του σεβασμού των περιουσιακών στοιχείων. Επομένως, το Δικαστήριο πρέπει να διερευνήσει κατά πόσον διατηρήθηκε μια δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος της κοινότητας και των επιταγών της διαφύλαξης των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου (δείτε μεταξύ άλλων, Νάστου κ. Ελλάδος (αρ. 2), αρ. 16163/02, παράγραφος 31, 15 Ιουλίου 2005).

40. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι σύμφωνα με το σχετικό εσωτερικό δίκαιο, η απόφαση που καθορίζει την αποζημίωση απαλλοτρίωσης είναι αναγνωριστική και δεν φέρει εκτελεστή ρήτρα καταψήφισης. Προκειμένου να καταβληθεί η αποζημίωση που καθορίσθηκε από το αρμόδιο δικαστήριο, η οποία θα μπορούσε, ενδεχόμενως, να αυξηθεί με τόκους υπερημερίας, ο ενδιαφερόμενος οφείλει να ασκήσει καταψηφιστική αγωγή εναντίον του οφειλέτη αυτής. Κατά την διαδικασία σχετικά με την καταψηφιστική αγωγή, το αρμόδιο δικαστήριο αποφαινεται επίσης επί του θέματος της αναγνώρισης του δικαιούχου της αποζημίωσης, πράγμα που απαλλάσσει τον ενδιαφερόμενο από την υποχρέωση να ασκήσει την ειδική διαδικασία κατά συνέπεια.

41. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η Κυβέρνηση επιβεβαιώνει αυτή τη κατάσταση του σχετικού εσωτερικού δικαίου και υπογραμμίζει ότι για να εισπράξουν την αποζημίωση και τους τόκους που ζητούσαν, οι

No Φ.092.22/4429

ενδιαφερόμενοι είχαν την επιλογή μεταξύ της καταψηφιστικής αγωγής ή της αίτησης έκδοσης εντολής πληρωμής.

42. Στη προκειμένη περίπτωση, το Εφετείο απέρριψε την αίτηση που αφορά την καταψήφιση της αποζημίωσης που είχαν διατυπώσει οι δύο προσφεύγοντες στην αγωγή τους με σκοπό τον οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης.

43. Πιο συγκεκριμένα, το Εφετείο δήλωσε αναρμόδιο να εξετάσει αυτή την αίτηση και υπογράμμισε ότι αυτός ο οποίος είχε αναγνωρισθεί δικαιούχος της οριστικής αποζημίωσης απαλλοτρίωσης μπορούσε να ζητήσει ώστε αυτή να του καταβληθεί μέσω καταψηφιστικής αγωγής, ασκηθείσα, σύμφωνα με την τακτική διαδικασία, ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου. Η άσκηση μίας τέτοιας αγωγής έγινε δεκτή μετά τη δημοσίευση της απόφασης που ορίζει την οριστική αποζημίωση και ήταν αυτή τη στιγμή που η απαίτηση του ιδιοκτήτη του απαλλοτριωμένου ακινήτου προέκυψε και γινόταν απαιτητή.

44. Ο Άρειος Πάγος στον οποίο προσέφυγαν οι προσφεύγοντες επιβεβαίωσε τους λόγους του Εφετείου επί του θέματος αυτού. Διαβεβαίωσε ότι η καταψηφιστική αγωγή έγινε δεκτή μόνο μετά την έκδοση της απόφασης που ορίζει την οριστική αποζημίωση απαλλοτρίωσης και δεν αποτελούσε μέρος των θεμάτων που είχαν αποφασιστεί στο πλαίσιο της «ενιαίας διαδικασίας». Αυτό εξηγείτο από το γεγονός ότι το δικαίωμα του δικαιούχου της αποζημίωσης γινόταν πραγματικό με την οριστική απόφαση που όριζε αυτή και το ζήτημα της καταψήφησης δεν μπορούσε λοιπόν να εισαχθεί ενώπιον του Εφετείου στο πλαίσιο της «ενιαίας διαδικασίας».

45. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι στην ανωτέρω απόφαση Αζάς, έκρινε ότι όταν τα περιουσιακά στοιχεία ενός ατόμου είναι το αντικείμενο απαλλοτρίωσης, πρέπει να υπάρχει μία διαδικασία η οποία εξασφαλίζει συνολική εκτίμηση των συνεπειών της απαλλοτρίωσης συμπεριλαμβάνοντας τη χορήγηση αποζημίωσης σχετικά με την αξία του απαλλοτριωμένου ακινήτου, τον καθορισμό των κατόχων του δικαιώματος

No Φ.092.22/4429

αποζημίωσης και κάθε άλλο ζήτημα σχετικό με την απαλλοτρίωση, συμπεριλαμβανομένων των διαδικαστικών εξόδων.

46. Το Δικαστήριο υπογράμμισε επίσης στην απόφαση Μπίμπη κ. Ελλάδος (αρ. 15643/10, παράγραφος 77, 13 Νοεμβρίου 2014), ότι η διαδικασία που καλείται να εξασφαλίσει, με την έννοια της απόφασης Αζάς, την συνολική εκτίμηση των συνεπειών της απαλλοτρίωσης δεν θα μπορούσε να περιοριστεί στην αναγνώριση των κατόχων του δικαιώματος αποζημίωσης, στο καθορισμό της ειδικής αποζημίωσης, στην εκτίμηση της ύπαρξης προνομίου από την ιδιοκτησία και στο προσδιορισμό των δικαστικών εξόδων. Πρέπει επίσης να περιλαμβάνει άλλα θέματα, όπως για παράδειγμα αυτά που άπτονται της ενδεχόμενης επανεκτίμησης της αποζημίωσης.

47. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι το γεγονός ότι ο νόμος που αναφέρεται στη παράγραφο 4 του άρθρου 17 της Σύμβασης (παράγραφος 23 ανωτέρω) δεν έχει ακόμη υιοθετηθεί από το 2001, έτος της συνταγματικής μεταρρύθμισης που προσέθεσε αυτή τη διάταξη στο άρθρο 17, δεν θα μπορούσε να επιτρέψει στις αρχές να πολλαπλασιάσουν, υπό ένα διαδικαστικό πρόσχημα, τα ένδικα μέσα που συμβάλλουν ουσιαστικά στο καθορισμό ίδιας αποζημίωσης απαλλοτρίωσης, σε παγκόσμιο επίπεδο. Συνεπώς, το Δικαστήριο δίνει μεγάλο βάρος στη πάγια νομολογία του Αρείου Πάγου το οποίο, από τις αποφάσεις με αρ. 10/2004 και 11/2004 της ολομέλειας, εκτιμά ότι η διαδικασία του καθορισμού της αποζημίωσης πρέπει να καλύψει το ζήτημα της αποζημίωσης στο σύνολο της, δηλαδή τη χορήγηση αποζημίωσης σε σχέση με την αξία του απαλλοτριωμένου ακινήτου, την ενδεχόμενη ύπαρξη κέρδους για τον ιδιοκτήτη που συνδέεται με την απαλλοτρίωση (και που θα μπορούσε να έχει επίπτωση στις απαιτήσεις αυτού) καθώς και κάθε άλλο συναφές ζήτημα σχετικό με την απαλλοτρίωση και τα δικαστικά έξοδα (Μπίμπη, ανωτέρω, παράγραφοι 77-78).

48. Λαμβάνοντας υπόψη την ανωτέρω απόφαση Αζάς, καθώς και την ανατροπή της νομολογίας που επέφεραν οι αποφάσεις 10/2004 και 11/2004 της ολομέλειας του Αρείου Πάγου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι το

No Φ.092.22/4429

ζήτημα της καταψήφισης της αποζημίωσης, αυξημένη, ενδεχόμενως, με τους νόμιμους τόκους, είναι ένα ζήτημα που είναι συναφές με αυτό του καθορισμού της αποζημίωσης και αποτελεί λοιπόν μέρος των συνολικών συνεπειών της απαλλοτρίωσης και έπρεπε να είναι το αντικείμενο μίας μόνο διαδικασίας, με την έννοια της νομολογίας Αζάς. Τόσο η καταψηφιστική αγωγή όσο και η αίτηση έκδοσης εντολής πληρωμής δίνουν αφορμή για νέα διαδικασίες οι οποίες υπόκεινται στην άσκηση ένδικων μέσων πράγμα που κινδυνεύει να καθυστερήσει την ολοκλήρωση της διαδικασίας απαλλοτρίωσης και να εκθέσει τους ιδιώτες των οποίων τα ακίνητα απαλλοτριώθηκαν σ'επιπλέον έξοδα.

49. Το Δικαστήριο εκτιμά, συνεπώς, ότι η άρνηση να εξεταστεί η καταψηφιστική αγωγή των προσφευγόντων η οποία ασκήθηκε ενώπιον του δικαστηρίου που θα αποφαινότο για τη στιγμή της αποζημίωσης οριστικής απαλλοτρίωσης και η προτροπή που έγινε στους προσφεύγοντες να προσφύγουν εκ νέου στα αστικά δικαστήρια, προσέβαλαν τις αρχές της οικονομίας και της ταχείς διεξαγωγής της διαδικασίας καθώς και την αρχή της ενιαίας διαδικασίας που καθιερώθηκε με την ανωτέρω απόφαση Αζάς, και διέκοψαν έτσι την δίκαιη ισορροπία που πρέπει να υπάρχει μεταξύ του γενικού συμφέροντος και του συμφέροντος του ατόμου.

50. Συνεπώς, το Δικαστήριο εκτιμά ότι συντρέχει λόγος απόρριψης της προκαταρκτικής ένστασης της Κυβέρνησης και κατέληξε στη παράβαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

51. Σύμφωνα με το άρθρο της Σύμβασης,

Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.

A. Ζημιά

No Φ.092.22/4429

52. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν κατά πρώτον ότι υπέστησαν υλική ζημιά ποσού 19.753,74 Ευρώ, η οποία προκύπτει από τη μη πληρωμή τόκων από τις 12 Νοεμβρίου 2003 έως τις 20 Μαΐου 2007. Εάν δεν ζήτησαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων τόκους που αντιστοιχούν στη περίοδο αυτή, είναι διότι το 2006 δεν μπορούσαν να υπολογίσουν ότι διαδικαστικές εγγυήσεις θα είχαν παραβιαστεί ή ότι τα ακίνητα τους θα είχαν αφαιρεθεί το 2007 με συμβολική αποζημίωση. Επικουρικά, οι οφειλόμενοι τόκοι από τις 9 Ιανουαρίου 2007 έως τις 20 Μαΐου 2008 ανέρχονται στα 5.852,96 Ευρώ. Τέλος, από τις 21 Μαΐου 2008 έως την ημερομηνία της κατάθεσης των απαιτήσεων τους ως δίκαιη ικανοποίηση, οι τόκοι ανέρχονται στα 11.852,24 και στα 3.511,77 Ευρώ (10 χρόνια στο νόμιμο ετήσιο επιτόκιο του 6%).

53. Επιπλέον, οι προσφεύγοντες ζητούν από κοινού 4.000,00 Ευρώ για ηθική βλάβη.

54. Σχετικά με την υλική ζημιά, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι προσφεύγοντες δεν υπέστησαν μία τέτοια ζημιά με την έννοια της μη καταβολής πλήρους αποζημίωσης. Άλλωστε, δεν θα μπορούσαμε να προσάψουμε στο Κράτος ότι καθυστέρησε τη καταβολή (πληρωμή). Τέλος, οι προσφεύγοντες υπολόγισαν λάθος τα ποσά των ζητούμενων τόκων και τις σχετικές περιόδους. Αναφορικά με την ηθική βλάβη, οι προσφεύγοντες δεν έχουν δικαίωμα σε καμία αποζημίωση συνεπώς διότι δεν επέδειξαν αμέλεια: Αφενός ζητούν τη καταβολή τόκων των οποίων το ποσό είναι αμελητέο σε σχέση με αυτό της αποζημίωσης που εισέπραξαν και αφετέρου παρέλειψαν να ζητήσουν υψηλότερη αποζημίωση απαλλοτρίωσης μετά αφού ο Άρειος Πάγος δέχθηκε μερικώς την αναίρεση τους (παράγραφος 22 ανωτέρω). Εάν το Δικαστήριο διαπίστωνε παραβίαση της Σύμβασης, αυτή η διαπίστωση θα αποτελούσε επαρκή ικανοποίηση από την άποψη αυτή.

55. Το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι η παραβίαση που διαπιστώθηκε στη προκειμένη περίπτωση συνίσταται σε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου 1 στο μέτρο που οι υπάρχουσες διαδικασίες περιπλέκουν ακόμη περισσότερο τη δυνατότητα για τους ιδιοκτήτες που πλήττονται από μέτρα απαλλοτρίωσης να διεκδικήσουν κάποια ποσά σχετικά με την

No Φ.092.22/4429

αποζημίωση απαλλοτρίωσης. Το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να προβεί σε εικασίες σχετικά με το ποσό των τόκων που τα εθνικά δικαστήρια θα είχαν χορηγήσει στους προσφεύγοντες εάν είχαν αποφανθεί επί της πτυχής αυτής των απαιτήσεων των προσφύγων. Απορρίπτει λοιπόν το αίτημα αναφορικά με την υλική ζημιά.

56. Το Δικαστήριο εκτιμά, αντιθέτως, ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν ηθική βλάβη και μόνο η διαπίστωση παραβίασης δεν αρκεί για την αποκατάσταση. Δικάζοντας σε δίκαιη βάση, όπως θέλει το άρθρο 41, το Δικαστήριο επιδικάζει από κοινού στους προσφεύγοντες 4.000,00 Ευρώ ως ηθική βλάβη.

B. Έξοδα και δικαστικά έξοδα

57. Οι προσφεύγοντες ζητούν επίσης 4.000,00 Ευρώ για τα έξοδα και τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου, ποσό το οποίο θα ήταν το αποτέλεσμα 50 ωρών εργασίας επί 80,00 Ευρώ την ώρα. Παραδέχονται ωστόσο ότι δεν κατέβαλαν ακόμη ποσό στους δικηγόρους τους διότι οι αμοιβές αυτών εξαρτώνται από το ποσό που το Δικαστήριο θα χορηγήσει ως υλική και ηθική βλάβη.

58. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκομίζουν κανένα τιμολόγιο και ότι το Δικαστήριο δεν δεσμεύεται με ενδεχόμενη συμφωνία που μπόρεσαν να συνάψουν με τους δικηγόρους τους. Η επιβεβαίωση ότι οι τελευταίοι αφιέρωσαν 50 ώρες για τη προετοιμασία της υπόθεσης είναι αόριστη και το ζητούμενο ποσό είναι υπερβολικό.

59. Το Δικαστήριο δεν αμφισβητεί ότι ασκώντας την προσφυγή και παρουσιάζοντας παρατηρήσεις, ο δικηγόρος των προσφευγόντων τους παρείχε την απαραίτητη νομική αρωγή. Εκτιμά λοιπόν εύλογο να τους χορηγήσει από κοινού 850,00 Ευρώ από την άποψη αυτή (δείτε μεταξύ άλλων, *Adiele και άλλοι κ. Ελλάδος*, αρ. 29769/13, 25 Φεβρουαρίου 2016).

Γ. Τόκοι υπερημερίας

No Φ.092.22/4429

60. Το Δικαστήριο κρίνει κατάλληλο να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρία τοις εκατό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ.

1. Συνεκδικάζει επί της ουσίας την προκαταρκτική ένσταση της Κυβέρνησης που βασίζεται στην προφανή έλλειψη της προσφυγής και την απορρίπτει.

2. Κηρύσσει την προσφυγή παραδεκτή.

3. Κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1, του Πρωτοκόλλου 1.

4. Ορίζει ότι

α) Το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλλει, από κοινού, στους προσφεύγοντες, μέσα σε τρεις μήνες, τα ακόλουθα ποσά:

i. Τέσσερις χιλιάδες Ευρώ (4.000,00 €), επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως τόκος, για ηθική βλάβη.

ii. Οχτακόσια πενήντα Ευρώ (850,00 €), επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος από τους προσφεύγοντες ως φόρος, για έξοδα και δικαστικές δαπάνες.

β) Αρχής γινομένης από την λήξη της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, αυτό το ποσό θα προσαυξηθεί με απλό τόκο σε επιτόκιο ίσο με αυτό της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρία τοις εκατό.

5. Απορρίπτει την αίτηση δίκαιης ικανοποίησης για τα επιπλέον.

Συνετάγη στη Γαλλική γλώσσα και μετά κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 13 Ιουνίου 2019 σε εφαρμογή του άρθρου 77, παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού.

Υπογραφή Abel Campos Γραμματέας	Υπογραφή Ksenija Turković Πρόεδρος
---------------------------------------	--

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο γαλλικό υπηρεσιακό έγγραφο.

Αθήνα, 12-10-2019

Η μεταφράστρια Γ. ΠΑΛΛΑ